

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 13ης Σεπτεμβρίου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή – Κρατικές ενισχύσεις – Έννοια των “ενισχύσεων που χορηγούνται από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους” – Υποχρέωση κεφαλαιουχικής εταιρίας του ενεργειακού τομέα, ανήκουσας εξ ολοκλήρου στο Δημόσιο, να αγοράζει ενέργεια η οποία έχει παραχθεί με ταυτόχρονη παραγωγή θερμότητας»

Στην υπόθεση C-329/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο, Πολωνία) με απόφαση της 16ης Απριλίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 3 Ιουλίου 2015, στο πλαίσιο της δίκης

ENEA S.A.

κατά

Prezes Urzędu Regulacji Energetyki,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. da Cruz Vilaça (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, M. Berger, A. Borg Barthet, E. Levits και F. Biltgen, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: H. Saugmandsgaard Øe

γραμματέας: K. Malacek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ’ ακροατηρίου συζητήσεως της 11ης Ιανουαρίου 2017,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η ENEA S.A., εκπροσωπούμενη από τους K. Cichocki και T. Młodawski, radcowie prawni,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους B. Majczyna και M. Rzotkiewicz καθώς και από την K. Rudzińska,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον É. Gippini Fournier καθώς και από τις K. Herrmann και P. Němečková,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 22ας Μαρτίου 2017,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πολωνική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 107, παράγραφος 1, και του άρθρου 108, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ.
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της ENEA S.A. και του Prezes Urzędu Regulacji Energetyki (προέδρου της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας, Πολωνία) (στο εξής: URE) σχετικά με πρόστιμο το οποίο επιβλήθηκε στην πρώτη λόγω της παραβάσεως της υποχρεώσεώς της προς αγορά ηλεκτρικής ενέργειας που έχει παραχθεί με ταυτόχρονη παραγωγή θερμότητας (στο εξής: ηλεκτρική ενέργεια από συμπαραγωγή) προερχόμενης από συνδεδεμένες στο δίκτυο πηγές ενέργειας οι οποίες ευρίσκονται στο πολωνικό έδαφος.

Το νομικό πλαίσιο

- 3 Το άρθρο 9a, παράγραφος 8, του Ustawa Prawo Energetyczne (νόμος για την ενέργεια), της 10ης Απριλίου 1997 (*Dz. U.* αριθ. 135, σημείο 1144), όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο για την υπόθεση της κύριας δίκης χρόνο (στο εξής: νόμος για την ενέργεια), προβλέπει τα εξής:

«Επιχειρήσεις ηλεκτρισμού οι οποίες δραστηριοποιούνται στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας ή στην εμπορία της και πωλούν την εν λόγω ενέργεια σε τελικούς καταναλωτές οι οποίοι είναι συνδεδεμένοι με το δίκτυο ηλεκτρισμού στο έδαφος της Δημοκρατίας της Πολωνίας υποχρεούνται, στο μέτρο που τούτο προβλέπεται σε νομικές διατάξεις που εκδόθηκαν βάσει της παραγράφου 10, να αγοράζουν την [ηλεκτρική ενέργεια από συμπαραγωγή] η οποία τους προσφέρεται από συνδεδεμένες στο δίκτυο πηγές ενέργειας οι οποίες ευρίσκονται στο έδαφος της [Δημοκρατίας της] Πολωνίας.»

- 4 Το άρθρο 56, παράγραφος 1, σημείο 1a, του νόμου για την ενέργεια ορίζει τα εξής:

«Τιμωρείται με πρόστιμο όποιος:

1a) δεν τηρεί την υποχρέωσή του να λάβει πιστοποιητικό προελεύσεως και να υποβάλει τούτο προς απόσβεση στον πρόεδρο της URE ή δεν προβαίνει στην αντισταθμιστική πληρωμή σύμφωνα με το άρθρο 9a, παράγραφος 1, ή δεν τηρεί την εκ του άρθρου 9a, παράγραφοι 6 έως 8, υποχρέωσή του για αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας».

- 5 Το άρθρο 56, παράγραφος 2, του νόμου αυτού προβλέπει τα εξής:

«Το πρόστιμο της παραγράφου 1 επιβάλλεται από τον πρόεδρο της [URE].»

- 6 Το άρθρο 56, παράγραφος 2b, του εν λόγω νόμου ορίζει τα εξής:

«Τα έσοδα από τα πρόστιμα τα οποία επιβάλλονται στις περιπτώσεις που καθορίζονται στην παράγραφο 1, σημείο 1a, λόγω αθετήσεως των υποχρεώσεων εκ του άρθρου 9a, παράγραφοι 1 και 6 έως 8, διατίθενται στο Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (εθνικό ταμείο για την προστασία του περιβάλλοντος και τη διαχείριση των υδάτων).»

- 7 Το άρθρο 5, σημείο 2, της rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku zakupu energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła (εκτελεστικής αποφάσεως του Υπουργού Οικονομίας και Εργασίας για τη λεπτομερέστερη ρύθμιση της υποχρέωσης αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από συμπαραγωγή), της 9ης Δεκεμβρίου 2004, έχει ως εξής:

«Η διαλαμβανόμενη στο άρθρο 9a, παράγραφος 8, του νόμου [για την ενέργεια] υποχρέωση θεωρείται ότι εκπληρώνεται εάν η ηλεκτρική ενέργεια που αγοράσθηκε και η οποία είχε προέλθει από συνδυασμένες πηγές ενέργειας συνδεδεμένες με το δίκτυο ή παρήχθη από την οικεία επιχείρηση ηλεκτρικής ενέργειας από τις δικές της συνδυασμένες πηγές ενέργειας και πωλείται σε πελάτες οι οποίοι αγοράζουν ηλεκτρική ενέργεια για ίδιες ανάγκες αντιπροσωπεύει, από τις συνολικές ετήσιες πωλήσεις ηλεκτρικής ενέργειας στους εν λόγω πελάτες, μερίδιο τουλάχιστον ίσο με:

[...]

2) 15 % το 2006».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 8 Ο νόμος για την ενέργεια προέβλεπε, για το διάστημα από 1ης Ιανουαρίου 2003 έως την 1η Ιουλίου 2007, καθεστώς στήριξης της ηλεκτρικής ενέργειας από συμπαραγωγή διά της προβλέψεως υποχρέωσης αγοράς. Η υποχρέωση αυτή βάρυνε τις επιχειρήσεις οι οποίες πωλούσαν ηλεκτρική ενέργεια στους τελικούς χρήστες, περιλαμβανομένων των παραγωγών και των προμηθευτών που ενεργούσαν ως ενδιάμεσοι μεταπωλητές. Βάσει της υποχρέωσης αυτής, οι επιχειρήσεις αυτές όφειλαν να εξασφαλίζουν ότι ένα μέρος, εν προκειμένω για το 2006 το 15 %, των συνολικών πωλήσεών τους ηλεκτρικής ενέργειας προς τους τελικούς χρήστες προερχόταν από συμπαραγωγή.
- 9 Η ENEA είναι εταιρία ανήκουσα σε ποσοστό 100 % στο Πολωνικό Δημόσιο η οποία παράγει και πωλεί ηλεκτρική ενέργεια. Η εν λόγω εταιρία δεν συμμορφώθηκε προς την υποχρέωσή της να αγοράσει ηλεκτρική ενέργεια από συμπαραγωγή για το έτος 2006 παρά μόνο κατά ποσοστό 14,596 %. Συνεπεία τούτου, ο πρόεδρος της URE τής επέβαλε πρόστιμο με απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 2008.
- 10 Κατά της αποφάσεως αυτής η ENEA άσκησε προσφυγή η οποία απορρίφθηκε πρωτοδίκως. Στον δεύτερο βαθμό, το πρόστιμο μειώθηκε ενώ η προσφυγή απορρίφθηκε κατά τα λοιπά. Η ENEA άσκησε κατά συνέπεια αναίρεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου. Προς στήριξη της αναίρέσεως, υποστηρίζει για πρώτη φορά ότι η υποχρέωση αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας από συμπαραγωγή συνιστούσε νέα κρατική ενίσχυση, η οποία ήταν παράνομη εφόσον δεν είχε κοινοποιηθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Εξ αυτού συνάγεται, κατά την ENEA, ότι το πρόστιμο δεν μπορούσε να επιβληθεί εγκύρως.
- 11 Σε ό,τι αφορά τον χαρακτηρισμό του μέτρου ως «κρατική ενίσχυση» κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι οι προϋποθέσεις σχετικά με τη χορήγηση επιλεκτικού πλεονεκτήματος καθώς και την πιθανότητα νοθεύσεως του ανταγωνισμού και επηρεασμού των μεταξύ κρατών συναλλαγών πληρούνται. Εκτιμά επίσης ότι η υποχρέωση αγοράς είναι καταλογιστέα στο κράτος εφόσον απορρέει εκ του νόμου. Έχει όμως αμφιβολίες για το κατά πόσον υπάρχει παρέμβαση με κρατικούς πόρους.
- 12 Συναφώς, το Sąd Najwyższy (Ανώτατο Δικαστήριο, Πολωνία) διευκρινίζει ότι η ENEA υποχρεούτο να πωλήσει στους τελικούς χρήστες ηλεκτρικής ενέργειας ένα ελάχιστο ποσοστό ηλεκτρικής ενέργειας από συμπαραγωγή είτε παράγοντας η ίδια ηλεκτρική ενέργεια με τέτοια προέλευση είτε αγοράζοντας ηλεκτρική ενέργεια αυτού του τύπου από τρίτους παραγωγούς. Στην τελευταία περίπτωση, η τιμή

αγοράς της ηλεκτρικής ενέργειας από συμπαραγωγή καθορίζονταν με συμφωνία μεταξύ της επιχείρησης η οποία υπείχε την υποχρέωση αγοράς και του παραγωγού αυτού του τύπου ηλεκτρικής ενέργειας.

- 13 Ο πρόεδρος της URE μπορούσε, κατά την έγκριση του τιμολογίου των εταιριών ηλεκτρικής ενέργειας, να καθορίζει την τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας από συμπαραγωγή την οποία θεωρούσε εύλογη κατά τον υπολογισμό της μέγιστης τιμής πώλησεως της ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς χρήστες.
- 14 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ακόμη ότι η υπόθεση της κύριας δίκης εμφανίζει έντονες ομοιότητες με την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 13ης Μαρτίου 2001, *PreussenElektra* (C-379/98, EU:C:2001:160), στο μέτρο που η επιβαλλόμενη στις επιχειρήσεις υποχρέωση αγοράς χρηματοδοτείται από δικούς τους πόρους. Σε αντίθεση όμως με την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η ως άνω απόφαση, στην υπόθεση της κύριας δίκης η πλειονότητα των επιχειρήσεων που βαρύνονται με την εφαρμογή στην πράξη της υποχρέωσης αγοράς είναι δημόσιες επιχειρήσεις, ανήκουσες στο Πολωνικό Δημόσιο σε ποσοστό 100 %. Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο κρίνει αναγκαίο να αποφανθεί το Δικαστήριο σχετικά με την ερμηνεία της νομολογίας του, βάσει των ιδιομορφιών τις οποίες παρουσιάζουν οι πραγματικές περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης.
- 15 Στο πλαίσιο αυτό, το *Sąd Najwyższy* (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Έχει το άρθρο 107 ΣΛΕΕ την έννοια ότι η υποχρέωση αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας που έχει παραχθεί με ταυτόχρονη παραγωγή θερμότητας, η οποία θεσπίστηκε από το άρθρο 9α, παράγραφος 8, του [νόμου για την ενέργεια], αποτελεί κρατική ενίσχυση;
- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, έχει το άρθρο 107 ΣΛΕΕ την έννοια ότι επιχείρηση ηλεκτρικής ενέργειας ελεγχόμενη από το κράτος μέλος η οποία υπείχε την υποχρέωση που χαρακτηρίζεται ως “κρατική ενίσχυση” μπορεί να προβάλει παράβαση της εν λόγω διατάξεως σε δίκη ενώπιον εθνικού δικαστηρίου;
- 3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα, έχει το άρθρο 107 ΣΛΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση την έννοια ότι η έλλειψη συμφωνίας προς το άρθρο 107 ΣΛΕΕ της υποχρέωσης που επιβάλλεται από την εθνική νομοθεσία αποκλείει τη δυνατότητα επιβολής προστίμου σε επιχείρηση η οποία δεν συμμορφώθηκε με την υποχρέωση αυτή;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 16 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ’ ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εθνικό μέτρο το οποίο επιβάλλει σε επιχειρήσεις τόσο ιδιωτικές όσο και δημόσιες υποχρέωση να αγοράζουν ηλεκτρική ενέργεια από συμπαραγωγή συνιστά κρατική ενίσχυση.
- 17 Υπενθυμίζεται καταρχάς ότι ο χαρακτηρισμός ενός μέτρου ως «κρατική ενίσχυση» κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ προϋποθέτει τη συνδρομή τεσσάρων προϋποθέσεων και συγκεκριμένα, πρώτον, να πρόκειται για παρέμβαση εκ μέρους του κράτους ή με κρατικούς πόρους, δεύτερον, η παρέμβαση αυτή να είναι ικανή να επηρεάσει τις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών, τρίτον, να παρέχει επιλεκτικό πλεονέκτημα στον αποδέκτη και, τέταρτον, να νοθεύει ή να απειλεί να

νοθεύσει τον ανταγωνισμό (αποφάσεις της 17ης Μαρτίου 1993, *Sloman Neptun*, C-72/91 και C-73/91, EU:C:1993:97, σκέψη 18, και της 19ης Δεκεμβρίου 2013, *Association Vent De Colère!* κ.λπ., C-262/12, EU:C:2013:851, σκέψη 15).

- 18 Από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι αυτό εκτιμά ότι οι τρεις τελευταίες προϋποθέσεις πληρούνται.
- 19 Επομένως, το πρώτο ερώτημα πρέπει να αναδιατυπωθεί υπό την έννοια ότι αφορά το κατά πόσον το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ έχει την έννοια ότι εθνικό μέτρο όπως το επίδικο στην κύρια δίκη, το οποίο επιβάλλει σε επιχειρήσεις τόσο ιδιωτικές όσο και δημόσιες υποχρέωση να αγοράζουν ηλεκτρική ενέργεια από συμπαραγωγή, συνιστά παρέμβαση εκ μέρους του κράτους ή με κρατικούς πόρους.
- 20 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, για να μπορούν πλεονεκτήματα να χαρακτηρισθούν ως «ενισχύσεις» κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, πρέπει αφενός να έχουν παρασχεθεί άμεσα ή έμμεσα με κρατικούς πόρους και αφετέρου να μπορούν να καταλογισθούν στο κράτος (αποφάσεις της 16ης Μαΐου 2002, *Γαλλία κατά Επιτροπής*, C-482/99, EU:C:2002:294, σκέψη 24, και της 19ης Δεκεμβρίου 2013, *Association Vent De Colère!* κ.λπ., C-262/12, EU:C:2013:851, σκέψη 16).
- 21 Πρώτον, προκειμένου να εκτιμηθεί η δυνατότητα καταλογισμού ενός μέτρου στο κράτος, πρέπει να εξετασθεί αν οι δημόσιες αρχές έχουν εμπλακεί στη λήψη του μέτρου (αποφάσεις της 16ης Μαΐου 2002, *Γαλλία κατά Επιτροπής*, C-482/99, EU:C:2002:294, σκέψη 52, και της 19ης Δεκεμβρίου 2013, *Association Vent De Colère!* κ.λπ., C-262/12, EU:C:2013:851, σκέψη 17).
- 22 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η επίδικη στην υπόθεση της κύριας δίκης υποχρέωση εφοδιασμού με ηλεκτρική ενέργεια από συμπαραγωγή εισήχθη με τον νόμο για την ενέργεια, οπότε το μέτρο αυτό πρέπει να θεωρηθεί καταλογιστέο στο κράτος (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, *Association Vent De Colère!* κ.λπ., C-262/12, EU:C:2013:851, σκέψη 18).
- 23 Σε ό,τι αφορά, δεύτερον, την προϋπόθεση της παρεμβάσεως εκ μέρους του κράτους ή με κρατικούς πόρους, σε αυτήν εμπίπτουν οι ενισχύσεις που χορηγούνται απευθείας από το κράτος αλλά και εκείνες που χορηγούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς τους οποίους έχει ορίσει ή ιδρύσει το κράτος για να διαχειρίζονται την ενίσχυση (αποφάσεις της 22ας Μαρτίου 1977, *Steinike & Weinlig*, 78/76, EU:C:1977:52, σκέψη 21, και της 13ης Μαρτίου 2001, *PreussenElektra*, C-379/98, EU:C:2001:160, σκέψη 58).
- 24 Μέτρο το οποίο συνίσταται, μεταξύ άλλων, σε υποχρέωση αγοράς ενέργειας μπορεί κατά συνέπεια να εμπίπτει στην έννοια της «ενισχύσεως» μολονότι δεν συνεπάγεται τη μεταβίβαση κρατικών πόρων (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, *Association Vent De Colère!* κ.λπ., C-262/12, EU:C:2013:851, σκέψη 19 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 25 Ειδικότερα, το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ καλύπτει όλα τα χρηματικά μέσα τα οποία μπορούν πράγματι να χρησιμοποιούν οι δημόσιες αρχές προς στήριξη επιχειρήσεων, χωρίς να έχει σημασία συναφώς αν τα μέσα αυτά περιλαμβάνονται μονίμως στην περιουσία του Δημοσίου. Έστω και αν τα ποσά που αντιστοιχούν στο μέτρο ενισχύσεως δεν τελούν μονίμως στην κατοχή του Δημοσίου Ταμείου, το γεγονός ότι παραμένουν διαρκώς υπό δημόσιο έλεγχο και συνεπώς στη διάθεση των αρμόδιων εθνικών αρχών αρκεί για να χαρακτηρισθούν ως «κρατικοί πόροι» (αποφάσεις της 16ης Μαΐου 2002, *Γαλλία κατά Επιτροπής*, C-482/99, EU:C:2002:294, σκέψη 37, της 17ης Ιουλίου 2008, *Essent Netwerk Noord* κ.λπ., C-206/06, EU:C:2008:413, σκέψη 70, και της 19ης Δεκεμβρίου 2013, *Association Vent De Colère!* κ.λπ., C-262/12, EU:C:2013:851, σκέψη 21).
- 26 Μια τέτοια περίπτωση πρέπει πάντως να διακρίνεται από την περίπτωση κατά την οποία επιχειρήσεις ανήκουσες κατά πλειοψηφία σε ιδιώτες δεν έχουν επιφορτισθεί από το κράτος με τη διαχείριση ορισμένου κρατικού πόρου, αλλά υπέχουν απλώς υποχρέωση αγοράς με τους δικούς τους

χρηματικούς πόρους (αποφάσεις της 17ης Ιουλίου 2008, Essent Netwerk Noord κ.λπ., C-206/06, EU:C:2008:413, σκέψη 74, και της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Association Vent De Colère! κ.λπ., C-262/12, EU:C:2013:851, σκέψη 35).

- 27 Επισημαίνεται συναφώς ότι ο επίδικος στην κύρια δίκη μηχανισμός συνίστατο στην επιβολή στους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας της υποχρέωσης να πωλούν ηλεκτρική ενέργεια από συμπαραγωγή σε ποσοστό 15 % των ετήσιων πωλήσεών τους ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς χρήστες.
- 28 Ο πρόεδρος της URE ενέκρινε τις ανώτατες τιμές πώλησεως ηλεκτρικής ενέργειας στους τελικούς χρήστες κατά τρόπον ώστε οι επιχειρήσεις να μη δύνανται να μετακυλίσουν συστηματικώς σε αυτούς το οικονομικό βάρος από την ως άνω υποχρέωση αγοράς.
- 29 Στο πλαίσιο αυτό, από τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι, σε κάποιες περιπτώσεις, οι προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας αγόραζαν την ηλεκτρική ενέργεια από συμπαραγωγή σε τιμή υψηλότερη από εκείνη την οποία εφάρμοζαν κατά την πώληση προς τους τελικούς χρήστες με συνέπεια την επιβάρυνσή τους με πρόσθετο κόστος.
- 30 Επομένως, ελλείψει πλήρους μετακυλίσεως του ως άνω πρόσθετου κόστους στον τελικό χρήστη, χρηματοδότησεως του κόστους αυτού με υποχρεωτική εισφορά την οποία επιβάλλει το κράτος μέλος ή μηχανισμού πλήρους αποζημιώσεως (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, αποφάσεις της 17ης Ιουλίου 2008, Essent Netwerk Noord κ.λπ., C-206/06, EU:C:2008:413, και της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Association Vent De Colère! κ.λπ., C-262/12, EU:C:2013:851), πρέπει να θεωρηθεί, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 86 των προτάσεών του, ότι οι επιχειρήσεις παροχής ηλεκτρικού ρεύματος δεν είχαν επιφορτισθεί από το κράτος με τη διαχείριση ορισμένου κρατικού πόρου, αλλά χρηματοδοτούσαν μια βαρύνουσα τις ίδιες υποχρέωση αγοράς με τους δικούς τους πόρους.
- 31 Σχετικά με το επιχείρημα της ENEA και της Επιτροπής κατά το οποίο η εκπλήρωση της ως άνω υποχρέωσης αγοράς βάρυνε κατά πλειοψηφία δημόσιες επιχειρήσεις ιδιωτικού δικαίου, πράγμα που επιτρέπει το συμπέρασμα ότι η εν λόγω υποχρέωση χρηματοδοτούνταν με κρατικούς πόρους, υπενθυμίζεται ότι οι πόροι των δημοσίων επιχειρήσεων μπορούν να θεωρούνται ως κρατικοί στην περίπτωση που το Δημόσιο είναι σε θέση, διά της ασκήσεως της δεσπόζουσας επιρροής του, να κατευθύνει τη χρησιμοποίηση των πόρων αυτών για τη χρηματοδότηση πλεονεκτημάτων υπέρ άλλων επιχειρήσεων (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία κατά Επιτροπής, C-482/99, EU:C:2002:294, σκέψη 38).
- 32 Όπως όμως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 91, 94 έως 96 και 100 των προτάσεών του, το γεγονός και μόνον ότι το Δημόσιο κατείχε την πλειοψηφία του κεφαλαίου ενός μέρους των επιχειρήσεων οι οποίες υπείχαν την υποχρέωση αγοράς δεν επιτρέπει να συναχθεί στην υπόθεση της κύριας δίκης η ύπαρξη δεσπόζουσας επιρροής με την οποία μπορούσε να κατευθύνεται η χρησιμοποίηση των πόρων των επιχειρήσεων αυτών κατά την έννοια της παρατιθέμενης στην προηγούμενη σκέψη νομολογίας.
- 33 Ειδικότερα, είναι σαφές ότι η υποχρέωση αγοράς βάρυνε αδιακρίτως τους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας, ανεξαρτήτως του αν το κεφάλαιό τους ανήκε κατά πλειοψηφία στο Δημόσιο ή σε ιδιωτικούς φορείς.
- 34 Εξάλλου, από τα στοιχεία που διαβιβάστηκαν στο Δικαστήριο, μεταξύ άλλων κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν προκύπτει ότι η συμπεριφορά της ENEA καθοριζόταν από οδηγίες των δημοσίων αρχών. Απεναντίας, επισημάνθηκε ότι η απόφαση να απορριφθούν οι προσφορές για την πώληση ηλεκτρικής ενέργειας από συμπαραγωγή κατά το έτος 2006 ήταν απόρροια εμπορικών αποφάσεων οι οποίες είχαν ληφθεί κατά τρόπο εντελώς αυτόνομο.

- 35 Επιπλέον, παρά τα όσα υποστηρίζει η Επιτροπή, η διαπιστωθείσα στη σκέψη 22 της παρούσας αποφάσεως δυνατότητα καταλογισμού του μέτρου στο οικείο κράτος μέλος δεν επιτρέπει να συναχθεί η ύπαρξη δεσπόζουσας επιρροής του κράτους αυτού σε επιχείρηση της οποίας είναι πλειοψηφών μέτοχος κατά την έννοια της αποφάσεως της 16ης Μαΐου 2002, Γαλλία κατά Επιτροπής (C-482/99, EU:C:2002:294, σκέψεις 38 και 39). Ειδικότερα, από την παρέμβαση του κράτους υπό την ιδιότητά του ως νομοθέτη δεν μπορεί να συναχθεί τέτοιου είδους ένδειξη όσον αφορά τις ενέργειές του υπό την ιδιότητα του πλειοψηφούντος μετόχου μιας επιχειρήσεως.
- 36 Σε ό,τι αφορά το επιχείρημα της ENEA σχετικά με την επιβολή, σε περίπτωση μη εκπληρώσεως της υποχρεώσεως αγοράς, ενός προστίμου του οποίου το ποσό περιέρχεται σε εθνικό ταμείο για την προστασία του περιβάλλοντος και τη διαχείριση των δημοσίων υδάτων, διαπιστώνεται ότι από κανένα διαβιβασθέν στο Δικαστήριο στοιχείο δεν μπορεί να συναχθεί κατά πόσον τα ποσά που συγκεντρώνονταν κατ' αυτόν τον τρόπο προορίζονταν, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, για τη στήριξη των επιχειρήσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από συμπαραγωγή.
- 37 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εθνικό μέτρο όπως το επίδικο στην κύρια δίκη, το οποίο επιβάλλει σε επιχειρήσεις τόσο ιδιωτικές όσο και δημόσιες υποχρέωση να αγοράζουν ηλεκτρική ενέργεια από συμπαραγωγή, δεν συνιστά παρέμβαση εκ μέρους του κράτους ή με κρατικούς πόρους.

Επί του δευτέρου και του τρίτου ερωτήματος

- 38 Δεδομένης της απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο και στο τρίτο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 39 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εθνικό μέτρο όπως το επίδικο στην κύρια δίκη, το οποίο επιβάλλει σε επιχειρήσεις τόσο ιδιωτικές όσο και δημόσιες υποχρέωση να αγοράζουν ηλεκτρική ενέργεια που έχει παραχθεί με ταυτόχρονη παραγωγή θερμότητας, δεν συνιστά παρέμβαση εκ μέρους του κράτους ή με κρατικούς πόρους.

(υπογραφές)